

**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Znak sprawy: ŻW.zz.870.24.2018

Warszawa, dnia 1.03.2018.

**Pan
Aleksander Dargiewicz
Krajowy Związek Pracodawców –
Producentów Trzody Chlewnej**

Szanowny Panie,

W odpowiedzi na pismo z dnia 29 stycznia br., przy którym przekazano wnioski i postulaty dotyczące afrykańskiego pomoru świń (ASF), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi uprzejmie informuje, co następuje.

ad. 1) W dniu 13 lutego 2018 r. w Dzienniku Ustaw ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 lutego 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń (Dz. U. poz. 360). Rozporządzenie wchodzi w życie w dniu 28 lutego 2018 r.

Wprowadzona nowelizacja rozporządzenia była konieczna ze względu na zagrożenie dalszego szerzenia się choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wystąpienie choroby na danym terenie powoduje restrykcje i wiąże się z koniecznością likwidacji zakażonych stad, co z kolei pociąga za sobą skutki ekonomiczne i społeczne. Dlatego konieczne jest zabezpieczenie gospodarstw przed ewentualnym przeniesieniem wirusa ASF. Wprowadzane przepisy mają za zadanie podnieść poziom zabezpieczenia gospodarstw, a tym samym zmniejszyć ryzyko wystąpienia tej choroby.

Rozporządzenie wprowadza dla posiadaczy świń w całym kraju m.in. następujące obowiązki, których celem jest ograniczenie ryzyka przeniesienia wirusa ASF do chlewni:

- prowadzenia rejestru środków transportu do przewozu świń wjeżdżających na teren gospodarstwa oraz rejestru wejść osób do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnię,
- zabezpieczenia budynku, w którym są utrzymywane świnię, przed dostępem zwierząt wolno żyjących oraz domowych,
- utrzymywania świń w odrębnych, zamkniętych pomieszczeniach, w których są utrzymywane tylko świnię, mających oddzielne wejścia oraz niemających bezpośredniego przejścia do innych pomieszczeń, w których są utrzymywane inne zwierzęta kopytne,

- wykonywania czynności związanych z obsługą świń wyłącznie przez osoby, które wykonują te czynności tylko w danym gospodarstwie,
- stosowania przez osoby wykonujące czynności związane z obsługą świń, przed rozpoczęciem tych czynności, środków higieny niezbędnych do ograniczenia ryzyka szerzenia się afrykańskiego pomoru świń, w tym mycie i odkażanie rąk oraz oczyszczanie i odkażanie obuwia,
- bieżącego oczyszczania i odkażania narzędzi oraz sprzętu wykorzystywanych do obsługi świń,
- używania przez osoby wykonujące czynności związane z obsługą świń odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego przeznaczonego wyłącznie do wykonywania tych czynności,
- wyłożenia mat dezynfekcyjnych przed wejściami do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnię, i wyjściami z tych pomieszczeń, a także stałe utrzymywanie tych mat w stanie zapewniającym utrzymanie skuteczności działania środka dezynfekcyjnego,
- sporządzenia przez posiadaczy świń spisu posiadanych świń oraz bieżącego aktualizowania tego spisu,
- zabezpieczenia wybiegu dla świń podwójnym ogrodzeniem o wysokości wynoszącej co najmniej 1,5 m, związanym na stałe z podłożem – w przypadku utrzymywania świń w gospodarstwie w systemie otwartym;
- karmienia świń paszą zabezpieczoną przed dostępem zwierząt wolno żyjących.

Przestrzeganie przez gospodarstwa utrzymujące świnię zakazów, nakazów i ograniczeń wskazanych w ww. rozporządzeniu będzie kontrolowane przez organy Inspekcji Weterynaryjnej. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości powiatowy lekarz weterynarii będzie wydawała decyzję administracyjną nakazującą usunięcie uchybień lub będzie nakazywał ubój lub zabicie świń i zakazywał ich utrzymywania w gospodarstwie.

Producenci świń, którzy otrzymają decyzję powiatowego lekarza weterynarii o zakazie utrzymywania świń w związku z brakiem spełniania wymagań weterynaryjnych będą mogli ubiegać się o pomoc finansową w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w związku z utraconymi dochodami z tytułu prowadzenia produkcji świń.

Pomoc będzie dotyczyła ilości świń utrzymywanych w gospodarstwach rolnych w 2017r., lecz do ilości nie większej niż 50 sztuk, przy stawce pomocy 0,36 zł za każdy dzień od 1 świni.

Pomoc będzie wypłacana w okresie obowiązywania zakazu utrzymywania świń, lecz nie dłużej niż trzy lata.

Dodatkowo wskazać należy na działania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 realizujące wsparcie na rzecz ograniczenia skutków ASF na terenie kraju mają charakter wspomagający.

W ramach instrumentu „*Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych kłesk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk*”

klimatecznych i katastrof” wsparcie kierowane jest m.in. do rolników, znajdujących się w strefach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem ASF, na realizację operacji inwestycyjnych polegających na budowie infrastruktury potrzebnej do stworzenia odpowiednich warunków bioasekuracji.

Formą wsparcia jest refundacja do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji.

Zakres kosztów kwalifikowalnych w zakresie zapobiegania ASF dotyczy kosztów ogrodzenia chlewni i terenu obsługującego chlewnię lub utworzenie zadaszanej niecki do dezynfekcji.

Maksymalna kwota wsparcia dla beneficjenta do 100 000 zł.

Minimalny koszt operacji: 10 000 zł.

Minimalna wielkość stada wynosi 300 sztuk.

W dniach 28 września – 27 października 2017 r. odbył się pierwszy nabór wniosków w ramach powyższego podziałania. O pomoc na inwestycje w zakresie bioasekuracji w związku z występowaniem ASF wystąpiło 192 rolników. Wnioski opiewają na kwotę blisko 12 471 tys. zł. Dane z drugiego naboru przeprowadzonego w styczniu 2018 r. będą dostępne w późniejszym terminie.

Przeprowadzona analiza wykazała potrzebę zmian i rozszerzenia dostępu do pomocy w ramach tego instrumentu. Dlatego też procedowana jest obecnie propozycja zmian aby pomoc mogła być przyznawana rolnikom prowadzącym produkcję świń na ww. obszarze na poziomie co najmniej 50 świń. Ponadto proponuje się rozszerzenie zakresu kosztów kwalifikowalnych o urządzenia do dezynfekcji.

Ponadto rolnicy zamieszkujący na obszarach występowania ASF mogą korzystać z dedykowanych im w ramach PROW 2014-2020 instrumentów pomocy przeznaczonych na restrukturyzację produkcji oraz podjęcie działalności pozarolniczej:

Restrukturyzacja małych gospodarstw

Celem instrumentu jest między innymi zwiększenie rentowności i konkurencyjności gospodarstw prowadzących produkcję trzody chlewnej, na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń.

Pomoc jest przyznawana na restrukturyzację gospodarstwa w kierunku produkcji żywnościowych lub nieżywnościowych produktów rolnych, a także przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie. Przez restrukturyzację rozumie się zasadnicze zmiany w gospodarstwie, które mają na celu poprawę jego konkurencyjności i zwiększenie jego rentowności poprzez wzrost wielkości ekonomicznej gospodarstwa, w szczególności w wyniku zmiany profilu prowadzonej produkcji rolnej.

Premia w wysokości 60 tys. zł powinna zostać wydatkowana na cele związane z rozwojem gospodarstwa, zgodnie z założeniami biznesplanu.

Beneficjent: rolnik - osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, w pełnym zakresie jako rolnik, prowadzący wyłącznie działalność rolniczą.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa (SO) poniżej 10 tysięcy euro, przy czym w przypadku operacji realizowanych na obszarach ASF do wyliczenia wielkości ekonomicznej nie uwzględnia się produkcji trzody chlewnej.

Rolnik prowadzący wyłącznie działalność rolniczą, w tym produkcję trzody chlewnej, na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń, powinien zobowiązać się do zaprzestania produkcji trzody chlewnej na okres co najmniej 5 lat.

Wnioski o pomoc w ramach tego instrumentu na obszarach ASF złożyło 98 rolników.

Mając na uwadze potrzebę ułatwienia dostępu do pomocy w ramach tego instrumentu procedowane są zmiany dotyczące rozszerzenia katalogu beneficjentów poddziałania o rolników i małżonków rolników ubezpieczonych w pełnym zakresie na wniosek oraz skrócenia okresu podlegania ubezpieczeniu w KRUS, poprzedzającego dzień złożenia wniosku.

Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej.

Celem instrumentu wsparcia jest między innymi różnicowanie działalności związane z rozpoczynaniem pozarolniczej działalności gospodarczej w gospodarstwach na obszarach wyznaczonych w związku ze zwalczaniem choroby afrykańskiego pomoru świń.

W przypadku zaprzestania hodowli świń, dla rolników posiadających małe gospodarstwa rolne, szansą jest stworzona w ramach PROW 2014-2020 możliwość uzyskania wsparcia na podjęcie działalności pozarolniczej.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego, w którym pracuje wnioskodawca jest nie większa niż 15 tys. euro, przy czym w przypadku operacji realizowanych w ramach tego instrumentu pomocy na obszarach ASF, do wyliczenia wielkości ekonomicznej nie uwzględnia się produkcji trzody chlewnej.

O pomoc mogą ubiegać się osoby prowadzące gospodarstwo rolne lub małżonkowie i domownicy ubezpieczeni na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników z mocy ustawy i w pełnym zakresie.

Premia w wysokości 100 000 zł wypłacana jest w ratach: I rata – 80% kwoty pomocy po spełnieniu warunków kwalifikowalności, II rata – 20% kwoty pomocy po prawidłowym zrealizowaniu biznesplanu.

Biznesplan musi zakładać, że nastąpi utworzenie co najmniej jednego miejsca pracy w przeliczeniu średniorocznym (również samozatrudnienie).

Rolnik, lub małżonek rolnika, lub domownik gospodarstwa rolnego, zobowiąże się, że w gospodarstwie, które było podstawą do wyliczenia wielkości ekonomicznej, nastąpi zaprzestanie produkcji trzody chlewnej na okres co najmniej 5 lat.

Procedowane są obecnie zmiany ułatwiające dostęp do tego instrumentu pomocy dotyczące rozszerzenia katalogu beneficjentów o rolników, ich małżonków oraz domowników ubezpieczonych w KRUS w pełnym zakresie na wniosek. Pozwoli to wyrównać szanse w dostępie do wsparcia dla większości osób ubezpieczonych w KRUS oraz poszerzyć grupę potencjalnych beneficjentów poddziałania.

W ramach modyfikacji proponuje się także rezygnację z kryterium ograniczającego dostęp do pomocy dla wnioskodawców którzy pracują w gospodarstwie rolnym o wielkości ekonomicznej do 15 tys. euro oraz skrócenia okresu podlegania ubezpieczeniu w KRUS poprzedzających dzień złożenia wniosku.

Zarówno rolnicy zamieszkujący na obszarach ASF zajmujący się produkcją trzody chlewnej jak i rolnicy zajmujący się innymi kierunkami produkcji mogą korzystać dla rozwoju swoich gospodarstw także z innych instrumentów inwestycyjnych realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020: *Modernizacja gospodarstw rolnych, Tworzenie grup i organizacji producentów, Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000, Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój.*

ad. 2) Pragnę podkreślić, że działania prowadzone w związku ze zwalczaniem i zapobieganiem dalszemu szerzeniu się ASF, przez resort rolnictwa oraz podległe i nadzorowane przez niego służby, są wykonywane w sposób rzetelny i skoordynowany.

Zarządzeniem nr 107 Prezesa Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2016 r. powołany został Międzyresortowy Zespół ds. łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków ASF (MZ ds. ASF) pod przewodnictwem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W skład ww. Zespołu wchodzi w ramach stałych przedstawicieli (spoza MRiRW) sekretarze stanu i podsekretarze stanu z kilku ministerstw oraz sekretarz stanu Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

W ramach ww. Zespołu ASF funkcjonuje:

- Grupa Robocza ds. monitorowania i zwalczania ASF u dzików (GR ds. ASF), którą kieruje Minister Środowiska,
- Grupa Robocza do spraw zintensyfikowania badań naukowych nad wirusem afrykańskiego pomoru świń.

Ponadto w ramach resortu rolnictwa działa wyłoniona z Zespołu Zarządzania Kryzysowego MRiRW, Grupa Zadaniowa ds. łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń (GZ ds. ASF), której spotkania odbywają się regularnie.

W trakcie posiedzeń ww. Zespołu i Grup powołanych i funkcjonujących w resorcie rolnictwa, na bieżąco są analizowane i dyskutowane kwestie podejmowanych działań w tym działań realizowanych zgodnie z Rekomendacjami Międzyresortowego Zespołu ds. ASF oraz wypracowywane są propozycje stosownych, wielokierunkowych rozwiązań, w tym rozwiązań legislacyjnych. Analizowane i rozpatrywane są również wszelkie propozycje zgłaszane do Ministerstwa przez organizacje społeczne, samorządy oraz indywidualnych producentów i hodowców.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii, opracował „mapę drogową” w zakresie działań, jakie należy realizować w najbliższym czasie, w celu zwalczania i zapobiegania dalszemu rozprzestrzenianiu się wirusa ASF. Zadania te dotyczą np. harmonogramu kontroli gospodarstw w zakresie spełnienia wymagań rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 290 z późn. zm) w kontekście zagrożenia ASF, zmian w obowiązującym prawie, w tym zmian dotyczących

identyfikacji i rejestracji świń oraz wzmocnienia egzekwowania sankcji za wwóz na teren Polski z państw trzecich żywności pochodzenia zwierzęcego w bagażu podróżnych, zapotrzebowania na chłodnie do przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików oraz sposobu organizowania aktywnego poszukiwania padłych dzików.

W powyższym dokumencie wskazano terminy realizacji poszczególnych zadań oraz instytucje odpowiedzialne za ich realizację takie jak np. Inspekcja Weterynaryjna, Lasy Państwowe, Polski Związek Łowiecki, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Finansów czy Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Realizacja poszczególnych zagadnień opisanych w „mapie drogowej” jest przedmiotem analiz na każdym posiedzeniu Grupy Zadaniowej ds. łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń (GZ ds. ASF).

ad. 3) Odnosząc się do wyników dochodzeń epizootycznych, należy wspomnieć, że w materiałach informacyjnych dystrybuowanych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Polski, jak również w ramach szkoleń prowadzonych przez wojewódzkich i powiatowych lekarzy weterynarii przedstawia się przyczyny zakażeń świń w gospodarstwach oraz możliwości wprowadzenia wirusa ASF do gospodarstw, w których utrzymywane są świny. Informacje przekazywane w materiałach jak również w trakcie szkoleń organizowanych dla rolników są również rezultatem analiz wyników dochodzeń epizootycznych w przypadku ognisk ASF u świń w gospodarstwach. Jako najczęstszą przyczynę wprowadzenia wirusa ASF do gospodarstw wymienia się brak lub niedostateczny poziom bioasekuracji, a ponadto, w kilku przypadkach wprowadzanie do gospodarstw świń o nieznanym statusie zdrowotnym (brak świadectw zdrowia).

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii zobowiązał również organy Inspekcji Weterynaryjnej do prowadzenia cyklicznych akcji informacyjnych w zakresie zagrożenia ASF, realizowanych również poprzez uczestnictwo w audycjach w regionalnych mediach.

ad. 4) Odnosząc się do przedstawionego postulatu dotyczącego procederu przemieszczania świń bez świadectw zdrowia, uprzejmie informuję, że realizowana jest współpraca Inspekcji Weterynaryjnej z Policją oraz Inspekcją Transportu Drogowego, celem wykrycia tego rodzaju przypadków i podjęcia odpowiednich działań przy potwierdzeniu takich sytuacji.

Niemniej jednak, przypomnienie o tego rodzaju niedozwolonych praktykach jest okazją, aby po raz kolejny podnieść ten problem, apelując przede wszystkim do odpowiedzialności posiadaczy świń, ponieważ w tego typu nielegalnych praktykach, oprócz nieuczciwego pośrednika jest również osoba kupująca świny pochodzące z nieznanego źródła z zamiarem dalszego ich utrzymywania. Działania informacyjne w tym zakresie powinny być prowadzone nie tylko przez takie instytucje jak: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Inspekcja Weterynaryjna czy Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ale również przez organizacje branżowe i związki zawodowe zrzeszające producentów świń oraz przetwórców mięsa wieprzowego. Celem akcji informacyjnej powinno być przede wszystkim przekazywanie informacji o zagrożeniach związanych z zakupem do gospodarstw świń pochodzących z nieznanego źródła oraz informowanie odpowiednich służb o osobach uczestniczących w tego rodzaju nielegalnych

praktykach, zarówno sprzedających jak i kupujących świnie.

W odniesieniu do postulatu o wprowadzenie, na czas zwalczania wirusa ASF, obowiązku dokonywania uboju świń w zatwierdzonych rzeźniach na zasadach uboju usługowego, tym samym wprowadzenia zakazu uboju świń na użytek własny w gospodarstwach, w tym celu aby wyeliminować potencjalne źródła zagrożenia ASF, tj. nielegalne uboje gospodarcze oraz sprzedaż mięsa wieprzowego niewiadomego pochodzenia, tzw. „szarą strefę”, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi stoi na stanowisku, że wprowadzenie takiego obostrzenia nie przyczyniłoby się do skutecznego zapobieżenia rozprzestrzeniania się afrykańskiego pomoru świń.

Przede wszystkim należy mieć na uwadze, że w przypadku wprowadzenia obligatoryjnego uboju usługowego świń w rzeźniach, z których mięso ma być przeznaczone na użytek własny, zarówno świnie, jak i pozyskane z nich mięso podlegałyby przemieszczaniu, na niektórych obszarach Polski prawdopodobnie nawet na znaczne odległości, co niewątpliwie nie przyczyniłoby się do zahamowania rozprzestrzeniania się choroby. Ponadto, w przypadku braku dostępu do blisko zlokalizowanej rzeźni właściciele zwierząt, ze względu na praktyczne utrudnienia, w tym koszty transportu, decydowaliby się na dokonywanie uboju świń w gospodarstwie niezgodnie z zasadami prawa żywnościowego.

Należy mieć na uwadze, że obowiązujące przepisy prawa krajowego dotyczące uboju zwierząt w celu pozyskania mięsa na użytek własny zapewniają obecnie wystarczające mechanizmy, które z jednej strony umożliwiają sprawowanie nadzoru nad takim ubojem Inspekcji Weterynaryjnej, w tym zapewniają możliwość przeprowadzenia kontroli spełniania wymagań weterynaryjnych przy dokonywaniu takiego uboju, np. dotyczących zdrowia zwierząt, zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, czy też sposobu wykorzystania mięsa, zapewniają też narzędzia w postaci możliwości ukarania posiadaczy zwierząt za naruszenia przepisów, np. karami pieniężnymi, a z drugiej strony zapewniają bezpieczeństwo konsumentom mięsa, umożliwiając pozyskanie mięsa przede wszystkim ze zwierząt zdrowych, nie pochodzących z gospodarstw lub obszarów podlegających ograniczeniom, nakazom lub zakazom wydanym w związku ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt, jak też umożliwiając, pod ściśle określonymi warunkami, pozyskanie mięsa ze świń poddawanych ubojowi w gospodarstwie podlegającym ww. ograniczeniom, nakazom lub zakazom, w związku ze zwalczaniem afrykańskiego pomoru świń.

ad. 5) Jeżeli chodzi o kwestię niezwłocznego wypłacania odszkodowań za świnie zabite w związku z likwidacją ogniska ASF oraz odszkodowań za świnie zabite lub poddane ubojowi w związku z realizacją III edycji Programu bioasekuracji, z informacji uzyskanych od właściwych wojewódzkich lekarzy weterynarii wynika, iż w chwili obecnej przyznane odszkodowania, w większości przypadków wypłacane są niezwłocznie. W jednym przypadku, w powiecie siedleckim, wypłacono część przyznanej kwoty odszkodowania. Jednocześnie, właściwy powiatowy lekarz weterynarii zwrócił się do Mazowieckiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii o przyznanie dodatkowych środków w celu wypłaty pełnej kwoty odszkodowania.

Pomoc dla posiadaczy świń utrzymujących nie więcej niż 50 sztuk zwierząt, którzy otrzymali nakaz wstrzymania produkcji wieprzowiny z powodu niespełnienia wymagań związanych z ASF. W związku z wejściem w życie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 2017 r. w sprawie realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa zadań związanych z ustanowieniem środka nadzwyczajnego polegającego na udzieleniu pomocy posiadaczom świń utrzymującym nie więcej niż 50 świń (Dz.U. z 2017 r. poz. 2272) od 15 grudnia 2017 r. można składać wnioski o udzielenie pomocy z tytułu zaprzestania produkcji wieprzowiny posiadaczom świń utrzymującym nie więcej niż 50 świń.

O pomoc z tytułu zaprzestania produkcji wieprzowiny mogą ubiegać się posiadacze świń, pod warunkiem, że:

- otrzymali decyzję powiatowego lekarza weterynarii, wydaną na podstawie art. 48b ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, nakazującą zabicie lub ubój świń oraz zakazującą ich utrzymywania w gospodarstwie/siedzibie stada, w związku niespełnianiem wymagań rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 maja 2015 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń,
- siedziba stada, której dotyczy ww. decyzja, w dniu jej wydania znajduje się na jednym z obszarów wymienionych w załączniku decyzji wykonawczej Komisji 2014/709/UE z dnia 9 października 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach członkowskich i uchylającej decyzję wykonawczą 2014/178/UE (Dz. Urz. UE L 295 z 11.10.2014, str. 63, z późn. zm.), zmienionej decyzją 2017/1481/UE, tj. na obszarze zagrożenia (tzw. strefa niebieska), obszarze objętym ograniczeniami (tzw. strefa czerwona) lub obszarze ochronnym (tzw. strefa żółta),
- w okresie od dnia 1 lipca 2016 r. do dnia 30 czerwca 2017 r., zwanym dalej „okresem referencyjnym”, utrzymywali łącznie we wszystkich posiadanych siedzibach stad średnio nie więcej niż 50 świń i w dniu kontroli, która doprowadziła do wydania decyzji nakazującej zaprzestanie produkcji wieprzowiny, posiadali co najmniej jedną świnię,
- świnię opuściły gospodarstwo w czasie wyznaczonym przez lekarza weterynarii, nie później niż 120 dni od wydania decyzji o nakazie zaprzestania produkcji świń,
- nie otrzymali z tytułu nieutrzymywania pomocy finansowej z budżetu państwa, ubezpieczenia lub budżetu Unii Europejskiej (w tym w ramach Programu rekompensat za nieprzerwane nieutrzymywanie świń objętych programem bioasekuracji), środków z ubezpieczenia lub pomocy ze środków weterynaryjnych.

Wnioski o udzielenie pomocy należy składać w Biurze Powiatowym ARiMR właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę posiadacza świń, na formularzu opracowanym i udostępnionym przez ARiMR, w terminie 150 dni od dnia wydania decyzji PLW, jednak nie później niż do dnia 14 sierpnia 2018 r.

Jeśli chodzi o pomoc dla gospodarstw utrzymujących od 50 do 300 świń, Ministerstwo wyjaśnia, że w poddziałaniu 5.1. „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętym Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, przyznaje się pomoc, która stanowi refundację do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji, na inwestycje dotyczące budowy ogrodzeń lub niecek do dezynfekcji. Maksymalna kwota wsparcia dla beneficjenta wynosi 100 000 zł.

O pomoc może ubiegać się m.in. rolnik, jeżeli jest posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości położonej, na obszarze wyznaczonym w związku z wystąpieniem ASF, na której prowadzi chów lub hodowlę świń (co najmniej 300 sztuk). Warunek dostępu do pomocy, dotyczący posiadania, co najmniej 300 sztuk świń jest obecnie zmieniany, tak aby pomoc mogła być przyznawana tym rolnikom, którzy posiadają co najmniej 50 i więcej świń. W tym celu zaproponowano zmiany w PROW 2014 -2020, które zostały w dniu 29 grudnia 2017 r. przekazane do Komisji Europejskiej z prośbą o ich zatwierdzenie. Równoległe z procedurą zmiany PROW 2014 -2020 prowadzone są prace związane ze zmianą rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 1478), w którym uwzględnione będą m.in. zmiany zaproponowane w PROW 2014-2020.

Ponadto, jedna z projektowanych zmian w ww. instrumencie wsparcia odnosi się do zakresu kosztów kwalifikowalnych i polega na rozszerzeniu zakresu kosztów kwalifikowalnych, obejmujących koszty ogrodzeń lub niecek do dezynfekcji, o urządzenia do dezynfekcji. Zaproponowana zmiana umożliwi rolnikom refundację kosztów poniesionych na dobraną do potrzeb gospodarstwa infrastrukturę, tj.: ogrodzenie, nieckę do dezynfekcji lub urządzenie do dezynfekcji, w celu odpowiedniego zabezpieczenia gospodarstwa przed przypadkowym przeniesieniem wirusa.

ad. 6) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi dostrzegając bardzo trudną sytuację płacową w wojewódzkich i powiatowych inspektoratach Inspekcji Weterynaryjnej skierował prośbę do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o zobowiązanie wojewodów do uwzględnienia w poszczególnych częściach budżetu województw wydatków umożliwiających podwyższenie wynagrodzeń w 2019 r. dla pracowników powiatowych i wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Ponadto zostały opracowane rekomendacje działań dot. zminimalizowania ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa ASF na tereny dotychczas wolne od ASF na terytorium RP, a tym samym skuteczne zwalczanie choroby w dotychczasowych strefach objętych ograniczeniami wynikające z ustaleń w trakcie spotkania w dniu 05.01.2018 r. z Prezesem Rady Ministrów, rekomendacji RZZK oraz „mapy drogowej” które zostały przyjęte na 50 posiedzeniu Grupy Zadaniowej do spraw łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń.

Ww. rekomendacje zawierają szereg zagadnień, które zostały skierowane do podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację z wskazaniem terminu realizacji, w tym dla Ministra Finansów dotycząca zabezpieczenia środków finansowych na stworzenie nowych etatów w Inspekcji Weterynaryjnej oraz podniesienia uposażeń dla zatrudnionych w Inspekcji Weterynaryjnej, w ramach nowelizacji ustawy budżetowej na 2018 r.

ad. 7) Wprawdzie Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie odpowiada za gospodarkę łowiecką, w gestii resortu rolnictwa oraz podległych Inspekcji pozostają sprawy związane z ochroną zdrowia zwierząt. Zatem wszelkie działania związane z afrykańskim pomorem świń nie tylko na obszarach wystąpienia ognisk i przypadków ASF, ale całego kraju MRiRW podejmuje z uwagi na konieczność ograniczenia zagrożenia rozprzestrzeniania się tej choroby zakaźnej.

Należy zauważyć, że redukcja populacji dzików prowadzona jest w sposób ciągły w ramach planowej gospodarki łowieckiej na terenie całego kraju. Równocześnie Międzyresortowy Zespół rekomendował Ministrowi Środowiska redukcję zagęszczenia dzika do poziomu 0,1 os./km² do dnia 31 marca br. oraz zmodyfikowania w tym zakresie wieloletnich łowieckich planów hodowlanych.

Dodatkowo w związku z chorobą realizowany jest odstrzał sanitarny dzików, na obszarach, na których występuje ASF lub które są bezpośrednio zagrożone jego wystąpieniem. Odstrzał sanitarny dzików aktualnie prowadzony jest w oparciu o akty prawa miejscowego wydawane przez powiatowych lekarzy weterynarii lub rozporządzenia Wojewodów, w których nakaz wykonania odstrzału sanitarnego jest skierowany do dzierżawców lub zarządców obwodów łowieckich ze wskazaniem konkretnej liczby zwierząt do odstrzału.

W celu ułatwienia odstrzału sanitarnego w resorcie rolnictwa opracowano ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. poz. 1521). Zgodnie z ww. ustawą możliwe jest dopuszczenie do polowań osób, posiadających uprawnienia, a niebędących członkami koła łowieckiego działającego na danym terenie, do wykonywania odstrzału sanitarnego zwierząt. Możliwość wyznaczenia dodatkowych osób pozostawiono w dyspozycji Polskiego Związku Łowieckiego. Pozwala to na przeprowadzenie odstrzału sanitarnego przy zachowaniu wszelkich zasad bezpieczeństwa, zarówno w zakresie prowadzenia polowania, jak również ograniczenia nadmiernego, niekontrolowanego ruchu myśliwych w obwodach łowieckich, w których choroba występuje.

Należy również zwrócić uwagę, że resort środowiska wprowadził zmiany legislacyjne mające na celu ułatwienie pozyskania dzików w całej Polsce oraz doprowadzenie do znacznego obniżenia populacji tego gatunku w kraju, m.in. zniesienie okresu ochronnego na lochy, a także zmiany w planowaniu pozyskania dzików w ramach polowań, wraz z możliwością użycia sprzętu ułatwiającego myśliwym polowania na dziki (noktowizory i termowizory).

Jednocześnie mając na względzie, że prowadzenie odstrzału sanitarnego w terenie zurbanizowanym jest kłopotliwe zaproponowano wprowadzenie możliwości alternatywnego

postępowania w takiej sytuacji. Wcześniejsze odłowienie zwierząt oraz możliwość nakazania ich uśmiercenia ma za zadanie ułatwić likwidację zwierząt na takim terenie.

Dlatego też ustawą o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia zwalczania chorób zakaźnych zwierząt z dnia 14 grudnia 2017 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 50), do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. z 2017 r. poz. 1855 z późn. zm.) wprowadzono przepis zgodnie, z którym powiatowy lekarz weterynarii może nakazać odłów zwierząt łownych wraz z określeniem sposobu jego przeprowadzenia oraz postępowania z odłowionymi zwierzętami, w tym ich uśmiercenie oraz nakazać podmiotom prowadzącym odłów zwierząt łownych lub wyłapywanie bezdomnych zwierząt określony sposób postępowania z odłowionymi lub wyłapanymi zwierzętami.

Ponadto opracowano zmiany do *Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie*, polegające na zwiększeniu stawek wypłacanych zarządom lub dzierżawcom obwodów łowieckich zarówno za odstrzelone dziki, jak i za znalezione dziki padłe. Zmiany te dotyczą również powiększenia obszarów, na których można zarządzać odstrzałem sanitarnym dzików. Podkreślić należy, że ścisła współpraca pomiędzy takimi instytucjami i organizacjami jak: Polski Związek Łowiecki, Lasy Państwowe i Inspekcja Weterynaryjna stwarza możliwość efektywnego zwalczania i ograniczania dalszego rozprzestrzeniania się ASF w populacji dzików, a elementem tych działań jest skuteczna redukcja populacji tych zwierząt, docelowo do poziomu 1 szt./10 km².

Jeżeli chodzi o poruszoną sprawę realizowania odstrzału „od czoła przypadku”, Główny Lekarz Weterynarii już wcześniej wydał w tej sprawie stosowne polecenia właściwym wojewódzkim lekarzom weterynarii w zakresie realizacji tej strategii polowań poprzez zarządzenie odstrzału sanitarnego, po uzgodnieniu jej z przedstawicielami Polskiego Związku Łowieckiego.

Odnosząc się do kwestii braku realizacji odstrzału sanitarnego dzików w północnej części województwa warmińsko – mazurskiego, należy wspomnieć, że Wojewoda Warmińsko - Mazurski w roku 2017 wydał cztery rozporządzenia w sprawie zarządzenia odstrzału sanitarnego obejmującego również powiaty graniczące z Obwodem Kaliningradzkim, tj. braniewski, bartoszycki, gołdapski, węgorzewski i kętrzyński. W powiatach tych zarządzono odstrzał sanitarny w liczbie 1059 dzików, który został zrealizowany. Odstrzał sanitarny dzików zarządzony na terenie ww. powiatów stanowi ok. 68% odstrzału zrealizowanego na terenie całego województwa warmińsko – mazurskiego, gdyż całkowita liczba dzików przewidzianych w tym województwie do odstrzału sanitarnego w 2017 r. wynosiła 1562, natomiast do dnia 12 lutego 2018 r. pozyskano 1540 dzików.

W odniesieniu do stanowiska w sprawie utylizacji dzików uprzejmie informuje, że obecnie w ramach Zespołu ds. ASF analizowane są możliwe warianty rozwiązań przedmiotowej kwestii. O sposobie rozstrzygnięcia i przyjętych rozwiązaniach zostaną Państwo poinformowani w terminie późniejszym.

ad. 8) Odnosząc się do zagadnienia długiego oczekiwania na wyniki badań próbek pobranych od świń w kierunku ASF w kontekście pojawiających się informacji odnośnie jakości tych próbek, Główny Lekarz Weterynarii w przypadku otrzymania tego rodzaju informacji, niezwłocznie przekazywał polecenia właściwym wojewódzkim lekarzom

weterynarii dotyczące podjęcia działań w zakresie wyjaśnienia sprawy oraz wyeliminowania ewentualnych nieprawidłowości. W ostatnim czasie do Głównego Inspektoratu Weterynarii nie wpływały informacje z Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach o niskiej jakości próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych przez terenowe organy Inspekcji Weterynaryjnej.

ad. 9) Pojęcie podziału na kompartmenty, czyli jednostki mniejsze niż region czy strefa, Światowa Organizacja Zdrowia Zwierząt (OIE) wprowadziła w Kodeksie zdrowia zwierząt lądowych oraz Kodeksie zdrowia zwierząt wodnych w odniesieniu do określania statusu zdrowia zwierząt. Zgodnie z OIE kompartment stanowi jednostka terytorialna z jednym lub większą liczbą zlokalizowanych zakładów produkcyjnych ze wspólnym systemem zarządzania w odniesieniu do bioasekuracji i statusu zdrowia zwierząt.

W prawodawstwie Unii poprzedzającym przyjęcie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniającego i uchylającego niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt („Prawo o zdrowiu zwierząt”) pojęcie „kompartmentu uznawane jest jedynie w odniesieniu do grypy ptaków i chorób zwierząt wodnych. Rozporządzenie 2016/429 stwarza możliwość stosowania systemu kompartmentów w odniesieniu do innych gatunków zwierząt i chorób. Art. 37 ww. rozporządzenia określa m.in., że państwo członkowskie może wystąpić do Komisji Europejskiej z wnioskiem o uznanie statusu obszaru wolnego od choroby dla kompartmentów w odniesieniu do chorób umieszczonych w wykazie zamieszczonym w rozporządzeniu 2016/429 oraz o ochronę statusu obszaru wolnego od choroby dla tego kompartmentu w przypadku wystąpienia na jego terytorium ognisk jednej lub większej liczby chorób umieszczonych w ww. wykazie. Szczegółowe przepisy dotyczące uznawania i zatwierdzenia kompartmentów oraz wymagania, które będą dotyczyły tego zagadnienia zostaną określone w aktach wykonawczych do rozporządzenia 2016/429.

Zgodnie z definicją zawartą w rozporządzeniu 2016/429 „kompartment” oznacza subpopulację zwierząt w jednym zakładzie lub większej ich liczbie, objętą wspólnym systemem zarządzania w zakresie bioasekuracji, o odrębnym statusie zdrowotnym w odniesieniu do danej choroby lub chorób i objętą odpowiednimi środkami nadzoru, zwalczania chorób i bioasekuracji. Bioasekuracja oznacza całość środków zarządzania i środków fizycznych mających na celu obniżenie ryzyka wprowadzenia, rozwoju i rozprzestrzeniania się chorób do, z lub wśród:

- a) populacji zwierząt, lub
- b) zakładów, stref, kompartmentów, środków transportu lub innych obiektów, pomieszczeń lub miejsc.

Uznano bowiem, że państwo członkowskie powinno mieć możliwość deklarowania całego swojego terytorium, jego stref lub kompartmentów jako wolnych od jednej lub większej liczby chorób umieszczonych w wykazie zamieszczonym w rozporządzeniu 2016/429. Działania te mają na celu ochronę państwa członkowskiego przed wprowadzeniem chorób zakaźnych zwierząt z innych części Unii lub z państw trzecich. W tym celu zostaną opracowane jednolite wymagania, które należy spełnić, aby uzyskać status obszaru wolnego od choroby w Unii.

Zgodnie z definicją rozporządzenia 2016/429 „status zdrowotny” oznacza status w odniesieniu do chorób umieszczonych w wykazie, które są istotne dla danego gatunku umieszczonego w wykazie, w odniesieniu do:

- a) zwierzęcia;
- b) zwierząt w:
  - (i) jednostce epidemiologicznej;
  - (ii) zakładzie;
  - (iii) strefie;
  - (iv) kompartmencie;
  - (v) państwie członkowskim;
  - (vi) państwie trzecim lub na terytorium.

Urzędowe zatwierdzenie takiego statusu będzie dokonywane przez KE. Po uzyskaniu ww. zatwierdzenia państwa członkowskie powinny publicznie ogłosić, które z ich terytoriów, stref i kompartamentów są wolne od choroby, aby poinformować partnerów handlowych i ułatwiać handel.

Istotnym jest fakt, że rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniającego i uchylającego niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt („Prawo o zdrowiu zwierząt”) stosuje się od dnia 21 kwietnia 2021 r. w związku, z czym nie można stosować jego przepisów w chwili obecnej.

Jednocześnie, należy wspomnieć, że w dniu 7 września 2017 r. odbyło się spotkanie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Głównego Lekarza Weterynarii z przedstawicielami związków branżowych oraz wybranych zakładów, a także Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, dotyczące tego zagadnienia.

Należy podkreślić, że Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest otwarte na propozycje i uwagi dotyczące opracowywania procedur tworzenia kompartamentów na terenie Polski, celem wypracowania jak najlepszych rozwiązań.

Ewa Lech

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PODSEKRETARZ

Ewa Lech